

KRESŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLÍCKE NOVINY
 VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ SOBOTU NA ŠESTNÁST STRANÁCH.

Predplatná cena :
 Na celý rok ... 4 koruny — hal.
 Na pol roka ... 2 " — "
 Na štvrt' roka ... 1 " — "
Jednotlivé číslo 8 hal.

Zodpovedný redaktor:
Dr. ALEXANDER ERNSZT,
 páp. komorník.
 Majiteľ a vydavateľ:
JÁN MOLNÁR.

Redakcia a vydavateľstvo:
 Budapešť, IV. ker., Ferencz-József-rakpart 27. szám.
 sem sa majú posielat' predplatky, taktiež dopisy do novin
 ohlasy a náhodné reklamácie. Ceny ohlasov dľa tarify.
 Rukopisy sa nazpak nedávajú.

Za vyučovanie náboženstva.

Ohrožujúce shromaždenia proti bezbožníkom, ktorí vyučovanie náboženstva vyhodit' chcú zo škôl.

Katolícka Ludová Jednota na večné veky trvajúce dielo previedla zariadením obrovských shromaždení, ktoré v záujme vyučovania náboženstva v ľudových a iných školách, 21. mája popoludní o 3. hodine vydržiavané boli v miestnostiach starej snemovne a vo veľkej dvorane Spoločnosti Svätoštefanskej. Ohrožujúce shromaždenia zariadené boli z tej príčiny, bo daktorí, slobodomurárskym duchom nasiaknutí učitelia hlavnomestských a vonkajších štátnych ľudových škôl nasnovali ten bezbožný pohyb, aby zo škôl, vytvorené bolo vyučovanie náboženstva a miesto toho, aby učitelia detom prednášali takrečenú svetskú mravouku. Proti tomuto podujatiu moderného pohanstva, aké v Uhorsku už verejne rozširujú slobodní murári, socialdemokrati a pokrokári rozhodne ohrožovali sa katolíci hlavného mesta v obrovských shromaždeniach, o ktorých podávame nasledujúcu stručnú zprávu:

Miestnosti starej snemovne do posledného miesta zaplnili katolícki občania hlavného mesta. Ku shromaždeniu vo veľkej dvorane Spoločnosti Svätoštefanskej katolícki občania dostavili sa v tak ohromnom počte, že sa ta ani smestiť nemohli. Zarovnak pre neobyčajne veľké množstvo obecnstva ani nemožno udať mená všetkých, čo prítomní boli v shromaždení starej snemovne. Uvádzame preto len v krátkosti, že

v tomto shromaždení z popredných mužov verejného života súčasťnili sa nasledujúci:

Skutoční vnútorní tajní radcovia gróf Aladár Zichy, gróf Albert Apponyi, krajinskí vyslancovia: Mikuláš Zboray podpredseda Katolíckej Ludovej Jednoty, Géza Polónyi, Julius Sággy, Karol Huszár, Ján Bartos, ďalej dr. Alexander Ernszt, hlavný správca Katolíckej Ludovej Jednoty, Karol Kanter pápežský praelát, farár kráľovského hradu, Ján Kiss prof. university, bývalý kraj. vyslanec Edmund Beniczky, Gróf Gabriel Csáky, rytier Eugen Almássy, okresný slúžny Ferdinand Luther. dr. Karol Bonta pravotár, Béla Landauer a nepočtení iní.

Katolícke spolky organizácie hlavného mesta zastúpené boli prepočetnými členami.

Krajinský vyslanec a podpredseda Katolíckej Ludovej Jednoty Mikuláš Zboray o tretej hodine zahájil shromaždenie slovami:

— Katolícka Ludová Jednota v hlavnom a sídelnom meste akožto v srdci krajiny svolala shromaždenie, aby sme svedectvo vydali o našej viere a označili naše stanovisko, aké zaujíname v otázke vyučovania náboženstva v školách.

Po zahájení shromaždenia ako prvý rečník vystúpil krajinský vyslanec a tajomník Katolíckej Ludovej Jednoty

Karol Huszár :

Ctené shromaždenie! Dostavili sme sa sem ako kresťanskí rodičia a občania, aby sme dôrazne ohrožovali sa proti tomu pohybu, ktorý nepatrná čiastka učitelov nasnovala tým cieľom aby zo škôl vytvorené bolo vyučovanie nábo-

ženstva a miesto toho zavedené bolo prednášanie takrečenej občianskej mravouky.

Aby sme vyhli každému nedorozumeniu, treba nám zvlášte podotknúť, že my katolíci ako aj kresťanský ľud vôbec schvalujeme a podporujeme každú zdravú školskú reformu, ktorá má za cieľ opravde pedagogický pokrok a zabezpečenie pravej osvety. Podporujeme aj všetky snáhy sboru učiteľského, ktoré ta smerujú, aby ich vznešenému stavu došlo sa sodpovedného sociálneho postavenia. Z tej príčiny aj v prvom rade žiadame, aby každý učiteľ, bez ohľadu na to, v akého rázu škole účinkuje, poľažne platu, penzie, rodinnej prirážky, bydla a napredovania účastný bol zcela jednakého zaobchodenia. To však nemôžeme trpeť, aby pod záštitom týchto oprávnených požiadavok, potajomné spoločnosti, naše školy obrátili v *peleš revolucionárskych stránok*. (Hlučné schvalovanie a potlesk.)

Dieťa patrí rodičom a učiteľ nemá práva náboženskej výchovy pozbaviť ho proti vôli rodičov. Rodičia od školy žiadajú nielen vyučovanie, lež aj poriadnú výchovu ich dieťaťa na základe kresťanských zásad. (Hlučné éljen.) Zakial ľudová škola má byť chrámom pravej kultúry a dielňou vzdelávania ľudu, zatiaľ vyučovať sa tam musí náboženstvo. (Všestranné schvalovanie.) Do neba volajúci hriech je dieťa pozbaviť chcej Boha! Kristus právo má ku deťom a deti majú právo ku Kristu! Veď Spasiteľ sám povedal: *Pustite ku mne malučkých!* V našich chrámoch aj sodpovedné miesto detí je blízko pri oltáre. Žiadon učiteľ preto nemá práva dieťa strhnúť z tej cesty, ktorá vede ku Kristu. Deti sú vôbec nielen miláčkovia Boha, lež aj poklady a nádeje cirkvi. Na toto by mali mysleť všetci, čo chcú byť moderní vychovávateľia mládeže. Nesmejú ale zabudnúť ani na to, čo ďalej hovorí sväté písmo, v ktorom doslovne stojí: «Kto pohorsenie dá jednomu z týchto malučkých, ktoré veria vo mne, tomu by bolo lepšie mlynsky kameň zavesiť na krky a ponoriť ho do hlbín morských.» «Vašeho otca nebeského vóla je, aby z nich ani jedno neholo zatratené!» Proti zloštným, útlu dušu dieťok hubiacim ľuďom, sám Boh kodifikuje právo mravnej obrany. (Hlučný súhlas a potlesk.)

Kresťanskí rodičia, nedajte sa! Do posled-

ného dychu bráňme vyučovanie náboženstva v našich školách. Kresťanskí otcovia, kresťanské matky, dieťky vaše nepúšťajte do sveta bez náboženskej výchovy. Neni smutnejšieho stvorenia ako dieťa, ktoré sa nevie modliť, ako človek, ktorý stojí pri hrobe rodičov a neverí v zmrtvých vstanie a v život večný. Nedovolte, aby z vašich škôl vyhodili Boha a z útych srdce vašich dieťok vykorenili vieru. Kresťanská škola je kolískou kresťanského Uhorska, škola bezbožná ale bola by hrobom našej krajiny. (Hlučný potlesk a sdľhavé schvalovanie.) (Dokonč. nasl.)

Jeho Eminencia kardinál knieža-primas v snemovni veľmožov.

Obrana vyučovania náboženstva v školách.

Snemovňa veľmožov 22. mája pojednávala, snemom krajinských vyslancov prijatý štátny rozpočet, z ktorej príležitosti Jeho Eminencia kardinál kniežaprimas dr. Ján Csernoch v súvislosti s torbou ministerstva kultu a výučby o záhubnom smere, ktorým nepriatelia kresťanstva snážia sa vytvoríť zo škôl vyučovanie náboženstva, medzi iným vyslovil sa nasledovne:

«Najnovšie, keď spoločnosť ako aj štát všemožným spôsobom na tom pracujú, aby našu mládež zachránili pred rôznymi, mravne a telesne zkazonosnými zámerami, *záhubný smer vznikol v krajine* a pohnul sa práve zo stránky tých, na ktorých krajina, lepšie povedano rodičia, sverili výchovu ich dieťok a ktorí ako vychovávateľia ľudu neostýchajú sa ohlasovať, že zo škôl vytvoríť treba náboženstvo. (Tak je! Tak je!)

Tá svetská morálka, na ktorú naliehajú a ktorú žiadajú, aby v školách vyučovaná bola, je volačo nemožného a posial ešte nikde nemohli ju s úspechom do života uviesť. Vo Francúzsku, kde ju zaviedli, dnes-zajtra ani chýru nebude o nej. Zamlčanie alebo utlačanie náboženských citov je doprost: zapieranie náboženstva a vede ku poklesku celej krajiny. Vo Francúzsku rodičia donášajú hrozné obete, aby dieťky svoje vychovávať mohli vo vlastných náboženských školách a kde im to nemožno, posielajú ich do cudzozemska, to ale netrpia, aby chodili do takých škôl, v ktorých nevy

učujú náboženstvo. Nuž a takýto zkazonosný smer nachádza včul u nás podporovateľov a rozširovateľov. *Ja som tej mienky, že nie vyučovanie náboženstva treba zo škôl vytvoriť, lež takých vychovávateľov* (Vestranný súhlas) bo rodičia na nich sverujú svoje dietky, oni sú jedine mandataria rodičov a povinní deti tak vychovávať, aho to rodičia od nich očakávajú a so všetkým právom to žiadajú.

Keď sa im ale nepáči zachovávať krajinské zákony a keď sverené im dietky nechcú vychovávať v mravnom a náboženskom smere. *prečo sa odhodlali ku takému povolaniu, ktorého jednou z tých najpronejších podmienok je, aby sverené im deti priúčali k nábožnosti, vyučovali vo viere?* Naše zákony zreteľne predpisujú, že v ľudových a aj viných školách vyučovanie náboženstva má byť riadnym učebným predmetom, preto jeto veľmi čudná vec, že práve tí, čo sú povinní bdeť nad výchovou deti, čo by deti vyučovať mali náboženstvo, napádajú ho a žiadajú, aby zo škôl vytvorené bolo.

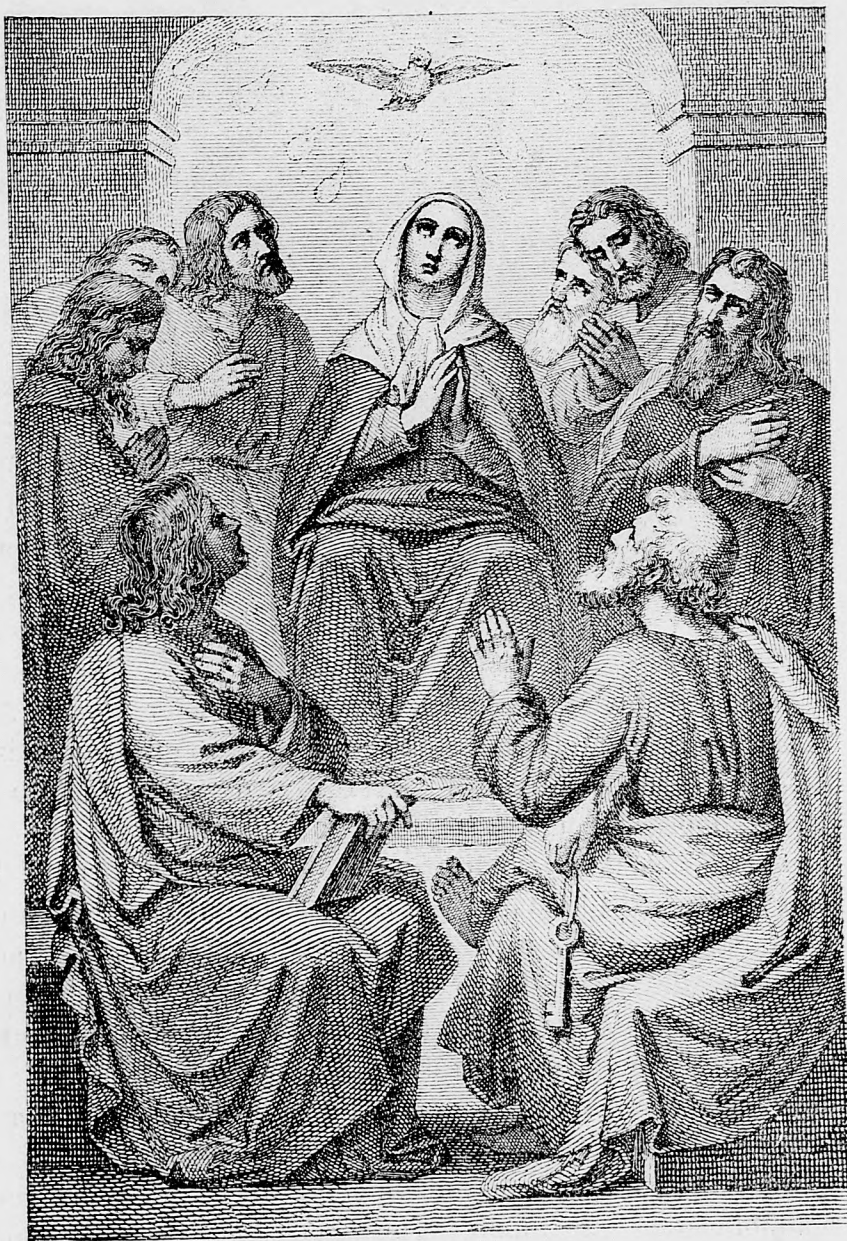
Ostatne tieto záhubné heslá a snáhy pochádzajú z lóží slobodných murárov, tí ho vydali a socialdemokrati, volnomyselníci a pokrokári nasledujú ho s tým úmyslom, aby zo srdca ľudu vykorenili náboženstvo a upevnili si svoju moc a vládu. Proti tomu ale treba sa postaviť, bo tak ľudská spoločnosť ako aj štát len dotedy môžu jestvovať, kým spočívajú na náboženskom základe a zachovávajú tie tisícročné tradície, ktoré tento štát udržiavajú od tisíc rokov. (Hlučné schvalovanie.)

Veľmi smutná vec je, že štátom, totižto občanmi — bo dôchodky štátu pochádzajú od občanov — platení učbári university verejne vystupujú na dejište a neostýchajú sa ohlasovať, že *náboženstvo je naničodná formalita* a že talianský zbojník, briganti, prv než ide zbíjať, modlí sa k Panne Marii, aby mu poskytla šťastie atď.

Ponevác ohlasujú také záhubné nauky, sverchovaný čas je, aby pán minister kultu a

výučby zvlášte staral sa o to, aby ľudia podobného smýšľania nedostali zamestnania na katedrách university. (Všestranné hlučné schvalovanie.)

Krestania katolíci, organizujte Katolícku Ľudovú Jednotu!

Prvé Turice.

Tisza a krajinské volby.

V politických kruhoch koluje ten chýr, že mesiac máj budúceho roku rozhodne o Uhorsku. Celý rok delí nás od tej veľavýznamnej udalosti, že budú krajinské volby, Tisza ale a jeho tábor, už od včul je v jeho práci. V ministerpredsedovej palote každý piatok popoludní,

Albánsky panovnícky pár.

v klube pracovnej strany z večera na večer, Tisza na porad prijíma fõišpánov, ktorí mu účtujú o nálade volebných okresov a o organizovaní pracovnej strany. Tisza, ako ministerpredseda už prežil jednu porážku. Teraz je obozretnejším. Chystá sa do boja. K tomu potrebuje fõišpánov. Svoju porážku nevie zabudnúť a každá rozpomienka na ňu, kazí mu sny. Odkedy zaujal miesto svojho predchodcu smutnej pamiatky, nemá inej starosti, iba vypracovať dobrý volebný plán, dľa nehož poistí si víťazstvo Alexander Jeszenszky, ministerský štátny sekretár je mu pri tom na pomoci a bárs dávno bolo povedané, že háklivý Tisza, pre isté, nepriam gavalierske záležitosti prepustí Jeszenszkyho, predsa ho podržal v službe a myslel si: že keď za päťatridsať rokov slúžil vládnej strane, môže pri nej vydržať aj šesťatridsať rokov, nech teda sedí na mieste a čaká, pri voľbách bude potrebovať jeho rady.

Pri voľbách veľké povinnosti čakajú na Jeszenszkyho. Tisza použije jeho zkusenosť, aby si zabezpečil víťazstvo. No, Jeszenszky je veľmi zkusený človek pri voľbách.

Tisza má tento plán: Čas do krajinských volieb k tomu upotrebí, aby vyzkúmal fõišpánov, ktorých povinnosťou bude oblahnúť opozičné okresy a zabezpečiť v nich víťazstvo liberálneho vládneho kandidáta. Isté okresy pracovnej strany za jeden čas nechá v pokoji, tým väčšmi ale bude prerábať opozičné. Nástroje fõišpánov sú sluby a vyhrážky.

Tí fõišpáni, ktorí sú Tiszovi miláčkovia, už včul tak pracujú v ich stolici ako pred voľbou vládny kandidát zvykol pracovať. Naporad sa tmolia po okresoch a vyzvedajú sa, ako sa veci majú a aké výhlady má vláda ku borbe. Administratívne vrchnosti pri takýchto fõišpánskych návštevách odložia úradné práce na bok a slúžnovci účinkujú ako behúni a trubači fõišpánovi. Z obce do obce fahá pochod kortešov, ktorí pripravujú ľud ku voľbám. Najmä v sluboch nie sú skúpi. Není tej prosby, na ktorú by fõišpán nepovedal, že bude splnená, bo vraj Tisza je mocný pán. To sa stane, čo on chce a on vraj len dobre chce ľudu chudobnému. Niet tej pokuty, ktorú by fõišpán neodpustil tým, ktorí zaslúbia, že budú hlasovať na vládneho kandidáta. Nové cesty, nové mosty, nové železnice, školy, špitále, úradné budovy, amortizačné požičky, zníženie dane atď. až tak lietajú z úst fõišpánov.

— Slubujem vám! Na moju česť! Tu je ruka! Vykonám vám všetko! Rozumiete? Ja, fõišpán, Tiszov priateľ, slubujem, že na takto rok začne vláda stavať váš most...

Na takto rok! To toľko znamená, že po voľbách. Lenže ktorý vládny poslanec sa pamätá, čo on pred voľbou slúbil? Čo kedy splnila vláda z toho, čo pred voľbami slubovala? Nič! Tie sluby sú len k tomu dobré, aby voličia hlasovali na vládneho kandidáta. Myslím, že medzi slovenskými voličmi nebudú takí blázni, ktorí by predali svoje presvedčenie, sadli na lep fõišpánom a ich kortešom.

Kde sluby nepostačia, tam slúžnovcom ten návod dá fõišpán, aby do pohybu pustili úradný stroj, čo toľko znamená, že už od včulka začne sa preháňanie a stíhanie opozičných voličov. Veď ustanú, zunujú preháňanie a podľahnú, myslí si fõišpán.

Na niektorých miestach tieto šraubky a mučiacie stroje neostanú bez výsledku. Írečtí op-

poziční voličia podpíšu slúžneho hárok: «Zaväzujem sa, že pri najbližších krajiných voľbách hlasovať budem na kandidáta pracovnej strany».

To je osnova hároku, ktorý voličia podpísať majú na rozkaz slúžneho. Podvečierky potom poschodia sa opoziční voličia a pri zaprených dverách prisahajú sa, že na ten vynútený podpis nedajú nič. Svoje presvedčenie nezaprú. Dušu si nepredajú, lež pri voľbe hlasovať budú na opozičného kandidáta. Podajú si ruky, že prísabu zadržia.

Natolko sú Tiszovci rozčulení, že aj v najsilnejších opozičných okresoch celkom otvorene oznamujú mena mungovských kandidátov. Slúžnovci, štátni tajomníci, ministri sú zväčša tí kandidáti.

Zlomíť opozíciu, znemožniť voľbu popredných opozičných kandidátov, je cieľom vlády.

Zprávy tieto obdržali sme z hodnoverného prameňa a ani najmenej nepochybujeme v ich pravdivosti, veď máme oči, vidíme, čo sa deje kolo nás a známe Tiszu i jeho pomocníkov, vieme, aký cieľ majú a aké spôsoby upotrebia k dosiahnutiu, pre celú krajinu záhubného ich víťazstva. Isté je, že sa Tisza už od veľku chystá k voľbám, lenže nenie isté, že zvíťazí. Víťazstvo ani od neho, ani od jeho kortešov nezávisí, lež od voličov. Jestli voličia jemu dajú svoj hlas, tak väčšinu obdrží, jak nie, tak pôjde kade ľahšie a miesto svoje prepustí inému ministerpredsedovi, ktorý istotne nebude taký násilný a vysokomyselný. A tak osud Tiszov, voličia držia v rukách. Jestli sú doň zaľúbení, k najväčšiemu poľutovaniu aj na budúce budeme stonať a kľiať. Jestli sa ale nasýtli toho dobrého, s čím ich Tisza štyri roky častuje, jestli ozve sa v nich hlas: probujme, či by nám nebolo lepšie bez Tiszu, tak celé Uhorsko volne vydýchne. A bude to sviatočný deň po celej krajine. Lud sa bude objímať od radosti a vzdelaný svet povie: Tentokrát lud Uhorska zadržal sa mužne. Prevladal tyranstvo.

Voličia, od vás závisí, či Tisza a či bez Tiszu!

Nelakajte sa vládných kortešov, veď vám nikto nemôže rozkázať, aby ste nehlasovali tak ako vám to diktuje vaše svedomie a presvedčenie.

Vy ste kresťanskí ľudáci, hlasujte teda na ľudáckeho kandidáta. To nech je vašim presvedčením a vašou prisahou.

Keď sa Tisza pripravuje k voľbám, ani vy nezahálajte. Dohodnite sa medzi sebou, podajte si ruky, že hlas svoj len ľudákovi oddáte. To bude najdôraznejšia odpoveď na Tiszové prípravy.

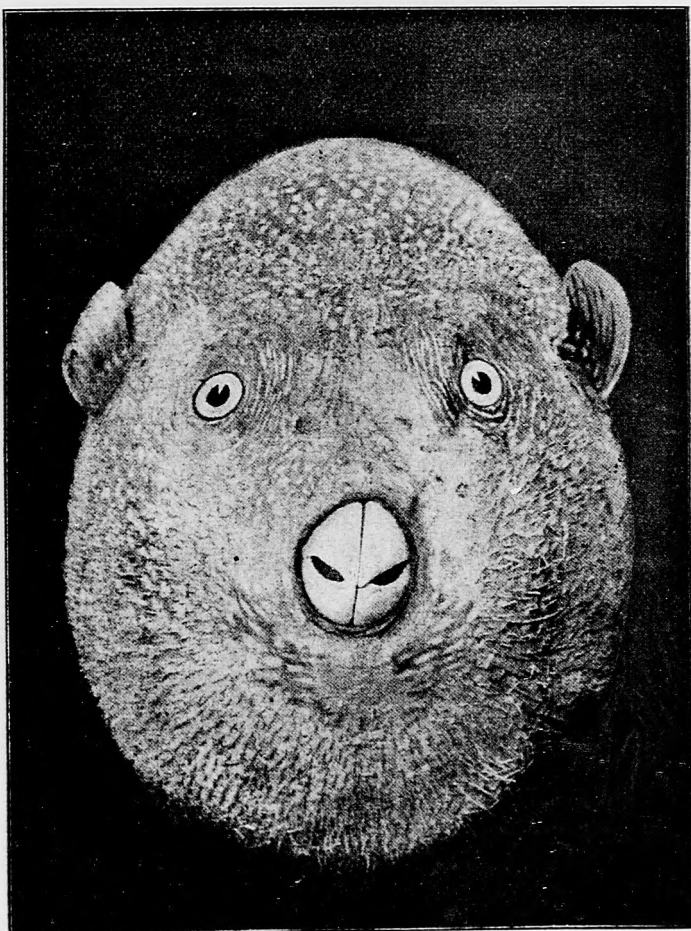
Teda tak voličia, Slováci!

Korteš.

Revolúcia v Albánii.

Europejské veľmoci sotva vyhlásily samostatnosť Albánie a v osobe kniežata Vilhelma Wieda daly jej panovníka, už 19. mája vypukla tam revolúcia.

Dľa zpráv albánsky minister vojny baša *Essad* 18. mája popoludní o šiestej hodine bol na výsluchu u panovníka Vilhelma. Priebeh výsluchu bol veľmi búrlivý a výsluch skončil sa s tým, že baša *Essad* zaľakoval. Potom odišiel a so svojimi 5000 prívržencami, ktorí ležali táborom von z Durazza a s 300 prívržencami, ktorých umiestnil vo svojom dome,

Gul'ovitá morská ryba.

povstali proti panovníkovi. 19. mája v utorok rano baša Essad dal znak ku započatiu boja a on prvý strelil na kráľovskú palotu. Na breh vyložená rakúsko-uhorská batteria hneď odpovedala na strelbu, spolu s hollandskou žandarmeriou. Dom bašu Essada bol porúchaný a bolo i viac mrtvých a ranených. Hneď vyložili na breh rakúsko-uhorskú a talianskú námornícku čatu, ktoré obkolesily dom bašu Essada a obsadili mesto. Baša Essad nato poslal posla a prosil, aby mohol slobodne odísť na jednej talianskej lodi. Túto jeho žiadosť ale nespĺnili a rano o 9. hodine aj s jeho manželkou odvedli ho na rakúsko-uhorskú loď «Szigetvár».

Bašu Essad a jeho ženu zatkli na žiadosť panovníka Vilhelma s jednomyselným privolením Rakúsko-Uhorska a Talianska. Ako z vyšetrovania vysvitlo, baša Essad nasnoval spriahanie proti panovníkovi. Baša Essad, ktorého sa obyvateľstvo celého stredného Albánska pri-

Barón Pasquier francúzsky vzduchoplavec, ktorý so svojim lietadlom v 800—1000 metrov výške dúbce váľa ako cigáňsky chlapec na zemi.

drža, najvernejších prívržencov má na okolí Tirany. Nedávno sa tamojší sedliaci vzbúrili a uzavreli, že vtiahnu do Durazza. Dokázané je, že sedliakov pobúrili baša Essad. Na ceste sedliaci obsadili dedinu Šijak, ktorá je len na dve hodiny chôdze od Durazza. V okruží panovníka vznikly veľké obavy o život panovníckej rodiny a tieto obavy byly tým oprávnenejšie, bo v Durazze sotva je albánskej žandarmerie. Najviac žandárov je totiž v južnom Albánsku. Panovník obrátil sa o zakročenie ku veliteľovi rakúsko-uhorskej válečnej lode «Szigetvár» a ku veliteľovi v Durazze meškajúcej talianskej válečnej lode. Z dvoch válečných lodí hneď vyložili na breh čaty a bašu Essada zatkli.

V zasadení uhorskej delegácie gróf Julius Andrassy, poťažne revolúcie v Albánii rozpozvedal, že nedávno chodil v Durazze a videl, že baša Essad je tam vo veľkej prevahe a preto ho chýry o srážke v Durazze ani neprekvapily. K zahraničnému ministrovi a ku vláde obrátil sa s touto prosbou, aby nemeškala, nakoľko len možno chytrou porobiť poriadky a postarať sa, *aby sme v páde potreby my boli tam tými, ktorí obránime panovníka Albánska, ktorého ta poslala Európa.*

Organizovanie kresťanskej ľudovej strany.

Pápežský praelát Ján Molnár medzi svojimi voličmi.

Kajinský vyslanec okresu Eszterháza, pápežský praelát Ján Molnár navštívil svoj volebný okres a v nedeľu 24. mája popoludní za prítomnosti 5—6 tisíc voličov účtoval v meste Kapuváre. Oblúbeného krajinského vyslanca početní zastupitelia intelligencie a pospolitého ľudu takmer z každej obce hlučnými ováciami privítali už na železničnom nádraží a s bančeriom sprevádzali na miesto shromaždenia.

V účtovnej reči, ktorá trvala vyše päťštvrt hodín, krajinský vyslanec poukázal na terajšie rozpoloženie politickej a zvlášte vyzdvihol, že katolícky ľud s najväčšou energiou postaví sa má proti Khuen-Lukács-Tiszovmu režimu. Do podrobna predniesol politickej udalosti posledných štyroch rokov a poukázal na nevyhnutelnú potrebnosť, aby v najširších rozmeroch organi-

Mexikánskych povstalcov vodcovia.

zovala sa kresťanská ľudová strana. Dve stránky jestvujú — povedal — stránka panám a stránka čistoty verejného života. V tomto okrese aj nikdy nebolo pochybnosti o tom, že tu voličia rozhodne postaví sa pod zástavu statočnosti a nepoškvrnene čistých zásad kresťanských. Tisíce voličov krajinského vyslanca s hlučným oduševnením poistili o nezklatnej dôvere a oddanosti a jednohlasne uzavreli utvorenie organizácií kresťanskej ľudovej strany.

Rečnili ďalej i krajinski vyslancovia Štefan Haller a Karol Huszár, po čom tisíce ľudu po odspievaní krajinskej hymny rozošli sa v pokoji a v najkrajšom poriadku.

Z cudzozemska.

Medzinárodná garda v Albánii. Vilhelm, albánsky panovník má dostať medzinárodnú gardu. Vyjmúc Ruska, všetky veľmoci pošlú menšiu námornícku čatu do Durazza a garda panovníka dočasne z týchto čiat má pozostávať. Uhorsko-Rakúsko a taliansko válečné lode predbežne nechajú pred Durazzom.

Krvožiznivý Huerta. V Mexiku odhalili sprisahanie proti predsedovi Huertovi a zatkli vyše sto podozrivých ľudí. Huerta nato vydal rozkaz, aby všetci na flaku boli zastrelení. Tento ukrutný rozkaz odvolal len na zakročenie generála Blanquet. Udajní sprisahalci teda neboli zastrelení a postavení budú pred súd vojenský.

Kresťania katolíci, čítajte len dobré katolícke knihy a časopisy!

B E S E D N I C A .

Na svätodušné sviatky.

Jednúc riekol božský Spasiteľ svojim učeníkom: «Prišiel som, aby som poslal oheň na zem, a čo iného chcem, ako aby horel.» Tento oheň nemal byť ziaden prirodzený, lež nebeský, nadprirodzený oheň. Tento oheň nemal ľuďom zapríčiniť žiadnej časnej škody, lež mal slúžiť k večnému prospechu.

V svätodušné sviatky prišiel tento nebeský oheň na zem, Bol to Duch svätý, ktorý so svojou milosťou osvieťuje rozum ľudský, rozohrieva srdce k dobrému, podobne ako prirodzený oheň osvieťuje a hreje. Bez toho dvojeho účinkovania Duchu svätého v nás, neboli by sme nikdy bývali v stave, aby sme došli cieľa, ktorý nám P. Boh predložil:

Bez tvej svätej moci
je človek v ničomnosti;
není v ňom nič dobrého.

Toto nebeské pôsobenie Duchu svätého je nám všetkým potrebné knadprirodzenému dobrému. Ba, aby sme každý čas dobré poznali, chceli a konali, potrebné je, aby Duch svätý so svojimi darmi milosti do nášho srdca prišiel a v ňom ostal.

A preto musíme ho samého, Duchu svätého o to prosiť, ako jednúc apoštoli, ktorí od nanebevstúpenia Pánovho až po Turíce jednomyselne sotrvávali v modlitbe a to, ako sv. Písmo hovorí, s Mariou, Matkou Ježišovou.

Milý čitateľu «Kresťana», toto sú veľké slová. Tieto slová nás učia, s kým a skrze koho máme hľadať, na ktorú bránu máme klopať, aby sme sa účastnými stali osvieľujúcej, posilňujúcej milosti Duchu svätého.

Spravodlivý, pobožný kresťane! Chceš-li ostať na pravej ceste, chceš-li svoje srdce zachrániť čisté a dobré: id k Marii, Matke Ježišovej a pros u nej a s ňou o Duchu svätého a jeho milosť.

Hriešniku! Chceš-li srdce svoje napraviť, chceš-li sa vyslobodiť z otroctva hriechu? Chceš-li roztrhnúť putá škaredých obyčajov? Chceš-li najst ztratený pokoj svojho srdca? Už vieš, kam máš ísť! Id k Marii. Pros s ňou o dobrého ducha zhora, o milosť a silu Duchu svätého!

Maria je nevesta Duchu svätého, to jest: skrze jej ruky rozdáva Duch svätý medzi ľuďmi svoje dary. Ako Vykupiteľ je nám daný skrze Mariu, tak bývajú nám privlastnené milosti vykúpenia skrze Pannu Mariu.

Všetko, čo uzavrel Duch svätý rozdať medzi vyvolených, složil to do rúk Marie, aby všetci to prijali z jej rúk.

Takto hovorí sv. Bernard: Lucius, dejepisec z apoštolských časov spomína, že apoštol Jakub vrátil sa zo svojej apoštolskej cesty do Jeruzalema, aby navštívil Matku Božiu a s ňou sa poradil vo vážnych záležitostiach. Teda apoštol, ktorý v svätodušné sviatky pri-

jal Ducha svätého, prichádza k Marii, aby ju o radu prosil. Toto je znakom, že Matka božia bola Duchom svätým viac naplnená a osvietená, ako apoštoli, tak že tým mohla byť učiteľkyňou a radkyňou. Preto svätí otcovia menujú Mariu učiteľkyňou apoštolov a svätá Cirkev kráľovnou apoštolov.

Maria, ktorú anjel menoval milostiplnou, ktorá bola vždy nepoškvrneným a najčistejším chrámom Ducha svätého, je a ostane rozdávatelkyňou darov Ducha svätého, ktoré sú nám potrebné k našemu posväteniu.

Od nej teda a skrze ňu prosme dary Ducha svätého, ktoré všetci potrebujeme, menovite v týchto ťažkých smutných časoch.

Sebapovedomý kresťan-katolík číta a predpláca len v katolíckom duchu písané noviny!

— Prominele, prominele! — kričaly deti.

Ľudia z domov vybehúvali, čo to za vresk — no ale keď Pala «blázna» videli, vracali sa s vysmiateymi tvármi nazad.

On nakúpil prominciel.

Hurhaj ale bol zato tým väčší; deti sa viacej neztriasol. Ba dorážaly vždy nové a nové posádky, tak že mal už celý štáb okolo seba.

I starší občania ho pristavovali. Veď ho každý pre jeho dobrosrdečnosť rád mal. Znali ho ako pomäteného, no nie ako nebezpečného.

Keď ho daktó pozdravil:

— Dobré ráno Palko! — tu on úctive strhol klo-búk, urobil vždy vážnu tvár a riekol:

— Pán Boh daj aj vám, Pán Boh daj — a siel ďslej.

Žil vlastne ako vtáci nebeskí žijú, zato zobraf

Stráž albánskeho kráľovského hradu.

«Palko blázon.»

— Vitaj, Palko, vitaj! Odkiaľže, odkiaľ?

Ach, starká moja, však som vás už dávno nevidel...

— No, veru pekne, ja — a stará... choďte mi z očí...

Týmto rozhovorom počínala sa Palkova púť po Kostúchove.

Postretol krdel školákov: jedni mali čierne kapsičky na bokoch pripnuté, druhé si v ruke niesli šifrové tabulky so šlabikárom.

— Palo je tu, Palo je tu! — zkríkol ktorýsi z nich a ako keď sa v lete husy po ceste rozbežia, hrnuli sa všetci útokom naňho.

— Palko náš, Palko náš, čo si nám doniesol?

— Ach, deti moje, počkajte, hneď — len čo vás pobožkám...

Deti sa rozprehly.

práve nezobral. Každý hospodár ho rád jedným-druhým ponúkol, v tej krásnej viere, že za dobrý skutok požeňnanie prichodí.

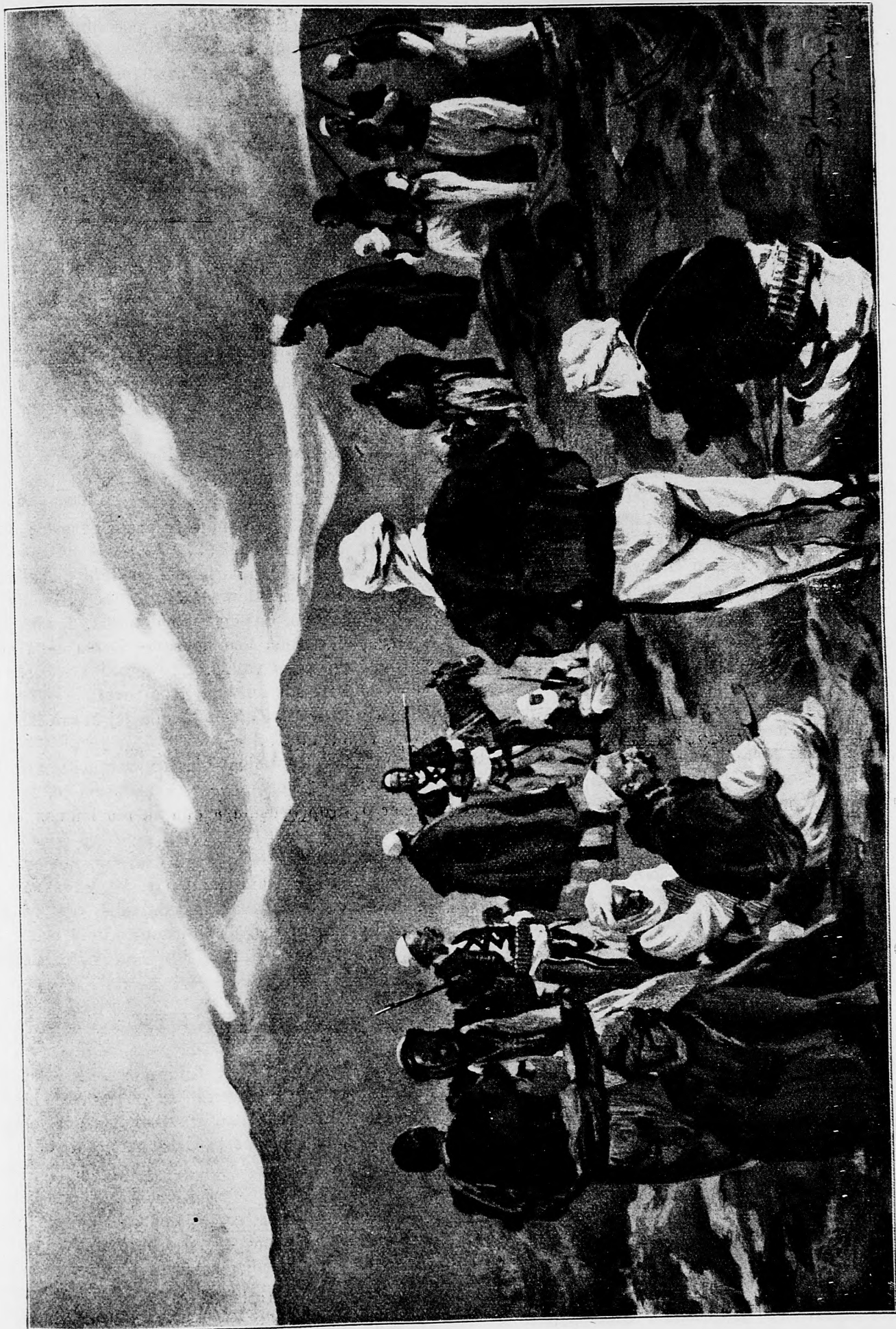
*

Krdel deti sa zastavil až u malovaného domu miestneho hodnostára. Nad bránou visela veľká, dáždom vypraná tabula s nápisom, že tam býva obecný rychtár.

Palko blázon sa rozlúčil s húfom svojim a vstúpil dnu.

Otvárajúc dvierka brány, srdce mu trepotalo radostou. A ako by aj nie! Veď na celom širom svete bol jedine v tomto dome — doma. Keď tu aj nestála jeho kolíska, mladé časy svoje tu prežil — z lásky a milosrdenstva poctivých, dobrých ľudí.

Uzrel široký, bujný svet v múroch svetového mesta, ktoré podmývajú tiché vlny modrého Dunaja. Iba matka jeho pochádzala z tohoto hôrnatého zákutia. Porodila ho po smrti mužovej a život synka zaplatila svojim

Albánska hraničná stráž.

životom. Chlapčľa ale pľšalo a hlásilo sa k životu. Správa mesta sa tedy postarala oň. Jaj, len že útraty musela naša dedina snášať! Čo tu robíš? Taká haňba pre obec! A keby to bol aspoň bagatel, nuž ale veď za tú summu by mohol aj desať detí vychovať!... Konečne (bolo to práve na prahu nových volieb obecných) odhodlal sa pán rychtár k veľkému dobročinnému skutku.

On oznámil slávnemu výboru, že si umienil vymeniť obecné dieťa pre seba (i tak je bezdetný). A dostalo sa mu zato i búrlivej pochvaly, i do úradu bol znova zvolený. A kto by aj neschválil a neodmenil taký milosrdný skutok?!

Tak našla úbohá sirota spravodlivé útočiešte.

Chlapec rástol ako z vody a učil sa výborne. Keď vychodil dedinské školy, pomocou pána farára dostal sa do mesta do školy, aj tam bol výborný žiak. Pozdejšie išiel na vysoké školy, chcel sa vyučiť «na fiškála». Učil a učil sa. učil dňom i nocou a to bolo jeho zkazou...

Duch jeho, ktorému nedoprial odpočinku, ztratil svoju pružnosť, slabol a pomaly ztemnieval.

Zrazu prepustili ho zo školy, jako pomäteného. Duch jeho bol chorý, veľmi chorý...

Šla povest, že nad namáhavým štúdiom zatienila sa jeho myseľ. A od tých čias volali ho len: Palko Blázon...

*

Palko vstúpil do domu, ku ktorému ho púťaly vďaka i milé upomienky a bol srdečne prijatý. Starý pán mu síce výčitky robil, že v otrhaných hábách chodí, no sám sa pričínil odpomôcť biede a prekutil celú svoju garderobu. Gazdinká zase pripravovala dačo na občerstvenie, medzitým čo sám hosť vyprávať musel kde chodil a ako sa mu od poslednej návštevy vodilo. Vyprával, no úrypkovite a nesúvisle. V jeho posunkoch a v celom jeho držaní bolo badať, že ho dačo nepokojí.

— Kde je Zuzka? — odhodlal sa konečne k otázke.

— Čo fa po Zuzke — odvetila pani rychtárka — má dnes sobáš, vydáva sa za Miša paholka. U Rezákov na hornom konci bude svatba.

Zvest táto omráčila hosťa a zapríčinila zbúrenie. Veď on Zuzku tak veľmi rád mal... Hlava mu oťažela. Ako by mu ju olovom bol dakto vylial. Oči mu vystúpily z jamiek, fahy tváre nervósne sa trhaly. Hľadel do prázdna, na prázdno, iba razom sa bližilo dačo čierneho a v neurčitých podobách siahalo na jeho dušu.

— Palko, štrngnime si; nech nás pán Boh živí! Ztrhol sa ako z hľbokeho sna.

— Čo ti je, si chorý?

— Nie, nie, iba úzko mi je, som — som hladný. A rozosmial sa.

Stará pani, prestrašená výjavom, pousilovala sa prestreť na stól.

Prišly jedlá, chutné i posilňujúce, i krčah starého

pezinského a choromyselný sa posilnil. Vytratil sa potom na záhumnie...

Oetnul sa v kuchyni. Zuzka hus obarovala. On stál vedľa nej. Keď druhí žarty robili, dovolil si i on. No čo druhým svedčalo, jemu nebolo dovolené. Zuzka mu šústla misu vriacej vody priam do tváre. No obanovala, odprosila ho, bola potom k nemu vždy tak láskavá... on zabudol i na to, že mu z tváre kočka sliezla...

Umyl sa, učesať, obliekol sa do nových šiat a nikým nepozorovaný vykradol sa poza humná do Rezákov.

Gajdy mľáčaly, až do sadov rozliehal sa ich mľakot. Na dvore pri dverách a u okien bolo plno divákov. S Palom strhli tí celú komédiu. Musel s nimi na dvore tancovať. Konečne ho ale predsa prepustili. On vstúpil dnu.

Gajdy utichly.

— Pán Boh s nami a zlé preč!

— Vítaj, Palko! to je pekne od teba, že si prišiel.

— Pán Boh požehnaj ženicha i nevestu; udeľ im hojného požehnanja, jak...

— Dakujeme, Palko! Nech sa ľubi medzi nás.

Nedali mu ani dohovoriť a už sedel vedľa nich.

Ponúkali ho, čo len mali dobrého. Jedol, pil, fajčii, bol vo vytržení. Veď ho sama Zuzka zabávala, ba ešte ho i do tancu volala.

A boli by ste ich videli tancovať! — Zuzka sa vrtila ako vrtielka. Žltá, faltovaná jej kasanička len tak lietala vzduchom...

On bol celý opojený slasťou, v tanci sa prihyboval k nej a lapal ju okolo pása. Vyhadzoval ju, že čelom takmer o strop brnkala a ona sa mu len usmievala — nehnevala sa...

Tancovali ešte «sedliacku kadrilu», tanec to veľmi rozmarný, no divý, divší nad najdivší čárdáš.

Tak sa on zabával nocou, ráno ale vandroval ďalej. Bol zase len «Palko Blázon». Ale i blázni majú svetlé okamžiky — slasť aj im dávajú okúsiť nebesá...

CHYRNIK.

Veľké slávnosti v Ostrihome. Jeho Eminencie kniežaprimasa vymenovanie za kardinála nezkalnú radosť spôsobilo po celom území arcibiskupstva, vľášte ale v sidelnom Jeho meste Ostrihome, kde 25. a 28. mája k zasväteniu tejto udalosti odbavované byly veľkolepé slávnosti.

Franc Kossuth † vynikajúci politik Uhorska vodca neodvislej strany 48. v pondelok 25. mája ráno o 4. hodinách po dlhej ťažkej chorobe zomrel v Budapešti; narodil sa 16. novembra r. 1841. Pochovali ho 28. mája predpoludním na útraty hlavného mesta. Od roku 1896 až podnes bol krajinským vyslancom mesta Cegléd.

Chýry z biskupstva košického. Osvietený pán biskup dr. August Fischer-Colbrie pokračujúc v udeľovaní sviatostí birmovania 22. mája birmoval v obciach Magyarakapronca a Nyirjes, 23. v Karácsonymező, 24. v Prešove, v kláštore anglických mnišiek, 25. v obci Péchujfalu a Roskovány, 26. v obciach Héthárs a Tárca a 27. mája v obciach Daróc a Berzevice. — Stoličný kultúrny spolok 16. mája vydržoval výborové zasadnutie, ktorému predsedal dr. Melchior Takács, praelát praemonštratských kňazov. Tunajšia Katolícka ľudová Jednota v miestnosťach katolíckeho kruhu 17. mája zariadila shromaždenie, v ktorom vydržované boli veľavýznamné prednášky. — Za kaplánov sú poslaní: Franc Halmi do Királyhelmece, Jozef Vörös do Tállya. Tunajší kaplán Štefan Nagy ale pre chorlivosť odobral sa na odpočinok. — Ján Telekessy vicedekan a farár obce Tapolyhanusfalu na vranovský dom Piusa ostarelych a chorých kňazov, daroval 50 K 40 h. — Na domoveň sv. Jozefa opustených detí darovali: Teodor Balás farár z Tárcadobó 10, Ján Zselinszky radca biskupskej sv. stolice, farár z Jászóujfalu 5 a Emma Höffler 4 kor. — Kresfansko-sociálnemu spolku minulý týždeň podporu poslali nasledujúci: Potravný spolok z Kavocsány, Ján Benkő, farár z Hidasnémeti 10—10, Edmund Konez vicedekan a farár z Kavocsány 5, Julius Gerich radca biskupskej sv. stolice, farár obce Rutka a Ján Matuscsák farár z Alsókörtvélyes 2—2 kor. — *Bodrogolász:* Z kalvinského bludu minule zas dvaja zložili katolícke vierovyznanie do rúk horlivého duchovného Ludvika Vilimszkyho.

Z biskupstva spišského. Osvietený pán biskup spišský, skut. vnút. tajný radca dr. Alexander Párvy zkušku mladíkov, ktorí chcú byť prijatí medzi klerikov spišskej dieceze, vytýčil na 30. júna. Hlásil sa treba osobne už 29.ého. — Švábovský kaplán Ján Bukna a kubachský kaplán Martin Jablonszky vzájomne sú preložení.

Chýry zo Šáriša. *Prešov:* Na tunajšej železničnej stanici minule slávnostne pozdravili osv. pána biskupa košického z príležitosti jeho cestovania ku udeľovaniu sviatostí birmovania. — Adalberta Zaborovszkyho pápežského praeláta, praepošta a tunajšieho mestského farára ku jeho zriedkavému vyznačeniu, zvlášte pekným prípisom pozdravil osvietený pán biskup košický. *Bardíjov:* 18. mája bola tu birmovka, z ktorej príležitosti mesto zriedkavou slávnosťou privítalo osvieteného pána biskupa. — *Kapi:* Dnehovenstvo dekanátkeho okresu minulý týždeň vydržovalo tu kongregáciu, v ktorej ku podpore katolíckej tlače obetovalo 1 procent svojich dôchodkov. — *Szinye:* Sigismund Szinyei-Merse, tunajší statkár, 50 korún daroval ako odmenu pre takého žiaka, ktorý cez celý rok nepil ani kvapky liehových nápojov. Táto odmena patričnemu odovzdaná bola 23. mája, pri školský rok zaključujúcej zkuške. — *Szentkereszt:* Na tunajšiu uprázdnenú stanicu organistu-učiteľa osvietený pán biskup vymenoval Franca Probala, do obce Tárca ale Jána Popovicsa.

Chýry zo Spiša. Imrich Bielik osv. pán biskup vojenský 11. mája navštívil levočskú vojenskú posádku. Výbor r. k. učiteľského spolku Lubovenského okolia, ku ktorému prislúchajú i magurskí učiteľia, 14. mája pod predsedníctvom staroluhovenského dekana-farára Jána Čumittu na Smrdžonke držal svoju výborovú poradu; riadne valné zasadnutie 9. júna bude v Podolinci. Minister výučby r. k. učiteľovi Matejovi Krušchovi za jeho 41-ročné horlivé a zdarné účinkovanie vyslovil svoje uznanie. — Ministerstvo obchodu na pokračovné vystavenie hrabušicko-stracenskej stoličnej verejnej cesty na rok 1914. povolil štátnej podpory 30.000 a na vystavenie iných verejných cest 50.000 korún. — Relovskí pohorelci dostali štátnej podpory 1000 korún. — Medzi mestom Nová Ves a Ondrišlom 15. júna začne sa zase poštová automobilová premávka. V Kubachovskom lese 12. mája jedno brvno pri zpušťaní dreva so sebou strhlo kubachského robotníka Pavla Orolina, ktorý následkom utrpeného urazenia o niekoľko hodín zomrel. — V novovesskom okrese ku assentírke povolali 559 vojopovinných, z tých ustanovilo sa len 222, ostatní sú v Amerike, odobrali 62. Z mesta Nová Ves zo 185 vojopovinných na assentírku ustanovili sa 103, odobrali 36; vo Vlachoch z 56 stalo si pod mieru 23, za súcich uznali 12.

Imrich Bielik osvietený pán biskup vojenský so svojim tajomníkom minule dva dni ztrávil v Košiciach, aby úradne navštívil kadétsku školu a nemocnicu miestnej posádky. Z tejto príležitosti chovancom kadétskej školy udelil sviatosť birmovania a zkušalich z náboženstva. Mimo toho navštívil nemocnicu miestnej posádky, ženskú gazdovskú školu, spolok katolíckych mládencov, autonómny kruh a polepšovaci ústav.

Minister za čistotu. Minister obchodu v porozumení s ministrom vnútorných záležitostí stoliciam a mestským právomocnosťam poslal nariadenie pofahujúce sa na všetky tie verejné miestnosti, kde ľuďom dávajú jesť a piť. Minister nariadil, aby stoličné a mestské vrchnosti svoje na hostince, kaviarne a krémy pofahujúce sa štatúty doplnili novými paragrafmi v záujme čistoty, teda v záujme zdravia obecnstva. Majitelia kaviarní, hostincov a iných podobných miestností predovšetkým majú sa starať o to, aby si hostia pohodlne a zdravotníctvu sodpovedne mohli umyť ruky. Druhým, ešte dôležitejším nariadením ministra je, aby jedáce náčinie, zvlášte ale poháre boli držané v tej najdokonalejšej čistote. Minister najrozhodnejšie zakazuje, aby kellneri alebo iní zamestnanci miestností už počas umývania a či z inakšej príčiny prstami dotýkali sa vnútra pohárov.

Prelčzenie jarmoku. Minister obchodu dovolil, aby v Piešťanoch výkladný a lichvací jarmok namiesto 28. a 30. septembra r. 1914. vydržovaný bol 5. a 7. októbra.

Tisza a alkohol. V sedmohradskom mestečku Piški krajčír Jakub Esch, známy alkoholik zariekol sa, že kým gróf Tisza bude stáť na čele vlády, nevypije

ani kvapky alkoholu, bo užívaním liehu nechce napomáhať prijmy štátu, ktorý spravuje Tisza.

Vydala sa v 106-om roku svojho života. Z Los Angeles v Sev. Amerike píše: Stošestročná Marcelina Leon vydala sa za istého 82-ročného starúška, na ktorého čakala cez 50 rokov. Jej šťastie ale bolo krátke, bo o niekoľko dní po sľube zomrela.

Z **Trstenej** (Orava) oznamujú: Advokát Ján Gyurcsák v tieto dni zomrel v 66. roku života svojho.

Chudoba je nie obľahčujúcou okolnosťou. Ku fiškusovi lučenskej sporiteľne asi takto rok prišla jedna starena.

— Som Jánova Mičudova — Chcela by som si na zmenku požičať 900 korún.

Na fiškálovu otázku, či má majetok, starena odpovedala, že má role, na ktoré dovoľí požičku zainstabulovať a mimo toho podpíše i zmenku. Obchod takto bol veľmi jednoduchý a v poriadku, veď vidiecke peňažné ústavy prevádzajú veľa takýchto obchodov. Starena napísala na zmenku: «Prijmam Jánova Mičudova». Požičku zainstabulovali na role Mičudovej, na čo sporiteľňa vyplatila 900 korún. Keď zmenka vypršala, bolo že prekvapenia. Jánova Mičudova ani len počuť nechela o tom, že ona dakedy podpísala zmenku. Hororila, že v svojom živote nebola v sporiteľni, neshovárala sa s fiškusom sporiteľne, ktorý skutočne prisvedčil, že sa opravdová Jána Mičudova neshovárala s ním. Vyšetrovanie ustáľilo, že Gašparova Korenikova bola u fiškála, ona sa vydávala za Jánovu Mičudovu, ktorej meno podpísala na zmenku a vyzdvihla požičku. Proti Gašparovej Korenikovej pre falšovanie súkromnej listiny zavedené bolo trestné pokračovanie. Súdna stolica v Balassagyarmate hladiac na jej veľkú chudobu, odsúdila ju len na jeden rok do žalára. Budapeštianska kráľ. tabula tieto dni pojednávala záležitosť a Korenikovu odsúdila na poltresta roka do žalára. Kráľovská tabula tým odôvodnila svoj výrok, že pri falšovaní zmenky takým prefikaným spôsobom, chudoba falšovateľova nemôže byť obľahčujúcou okolnosťou.

O hrdinných skutkoch ktoré matky vykonávajú, keď ich dieťaťu nebezpečie hrozí, počujeme často. Veď je dieťa v mnohých pádoch matke milejšie, ako jej vlastný život a preto môžeme pochopiť aj jej žalosť nad slabým, bledým, nezuživým dieťaťom, ktoré zaostane vo vývine a nemá chuti k jedlu. Takú matku by mali naši čitatelia vždy upozorniť na Fellerov pravý štukový pečenkový tuk a na zagoriánsky prsný sirup proti kašlu. Deti a aj odrastli tiež užívajú radi tieto výrobky. Fellerov štukový pečenkový tuk je bez chuti a zápachu, tedy nechutná neprijemne, ako iné pečenkové tuky, pôsobí chytré zotavenie, soslilnenie, pribývanie na váhe a dobrú chuť k jedlu a je pre skrofulosné, slabé chudokrevné deti, ba aj pre odrastlé nevyhnutne potrebným posilňujúcim prostriedkom. Pridávajúcím matkám poskytuje hojne mlieka a nové sily. Pri kašlu zachrípnutiu, boleniu prs, pichaniu v pleciach, pri ťažkosťach

dýchania a hrdlových neduhoch má sa užívať hliený rozpúšťajúci, bolesti utišujúci príjemne chutnajúci pravý zagoriánsky prsný sirup proti kašlu, ktorý dobre účinkuje na pľúca a vôbec na dýchacie orgány, celé telo zmocňuje, utuňuje a zlepšuje všeobecný zdravotný stav, z týchto lekarmi odporúčaných výrobkov zasiela lekárnik E. V. Feller, Stubica Kostolná-ul. č. 18. (Záhrebská stolica) 2 sklenice franko za 5 kor. a v objednávke označte, ktorý výrobok si prajete.

HOSPODÁRSTVO.

Stav siatin.

Minister orby 23. mája vydal svoju najnovšiu zprávu o stave siatin 11. mája. Zo zprávy vynímame nasledovné:

Po dlho trvajúcej veľkej suchote prišiel túžobne čakany dážď, ale teplota i ďalej ostala neobyčajne nízka a ku prajnému vývinu siatin teplé počasie je práve tak potrebné, ako i dážď.

Jasenná pšenica od májového dážďa na mnohých miestach sa síce napravila, ale gazdovia sa všeobecne ponosujú, že jasenná pšenica pre chladné počasie všade zaostala vo vývine, je žltá, nie je dost rozrastená, je riedka, burinastá. Mimo toho veľa ponôs je i proti hrdze lístkov, dróteným chrobákom a hessenským muchám.

Jasenná raž tiež veľmi zaostala vo vývine, je nízka a riedka. V severných vrchovatých krajoch ešte neženie do klasu. Kde mráz 3. a 4. mája našiel už vyklaserú, tam iste budú biele prázdne klasy. Kde mráz narobil viac škody, tam gazdovia raž kosia na zelený krm. Májový dážď vývin jasennej raže veľmi napomohol.

Jarné pšenice a jarné raže vo všeobecnosti sú slabé. Včasne a pozde siatým májový dážď veľmi osožil ale ku priaznivému vývinu potrebné by bolo teplejšie počasie. Miestami riedke ozimné pšenice a raže dosievali jarnou pšenicou a ražou a toto sa na mnohých miestach veľmi dobre podarilo.

Jačmene a ovsy pre aprilovú suchotu zväčša zaostaly vo vývine a ožlkly. Miestami škodia im drótení chrobáci a holi slimáci. Májový dážď obidvom týmto jarnám osožil, ale by potrebovaly teplejšie počasie.

Kukurica je zväčša už posadená, ale pre suché počasie všeobecne tvrdo a chybné schádzala. Včasne sídeným kukuriciam na viacerých miestach poškodil mráz. Miestami aj drótení chrobáci a vrany narobily škodu v kukuriciach. Májový dážď okopávanie kukurice značne obľahčil.

Zemiaky mimo niektorých severných stolíc všade sú už zasadené. Na jednotlivých miestach dobre zišly. Lístky včasných zemiakov miestami poštinál mráz, ale nenarobil značnejšej škody, bo zasadené zemiaky znova vyženú.

Včasne siata cukrovka rovnomerne a pekne poschádzala, pozde siata pre suchotu potrebuje dosievanie. Posledné vlhké počasie pohlo ju ku vývinu. Mráz len miestami, ale zemné blechy a repoví chrobáci na viac vidiekoch narobili značnejšiu škodu.

Včasná krmná repa sa tiež dost dobre vyvinula, ale pozdejšie siata potrebuje dosievanie.

Repica, vyjmúc medzi Dunajom a Tisou, Zadunajska a Zatisia vyvinuje sa len stredne.

Zeleniny pre suchotu, pre mráz a zimu zaostaly vo vývine. Strukovinám tiež škodí studené počasie. Včasný hrach a koňský bob sa pomerne lepšie vyvíňoval, ako ostatné strukoviny. Sídenná fazula na viacerých miestach zamrzla.

Chmel je už okopaný a dobre sa vyvíňuje.

Konope a ľan sisly dost rovnomerne a dobre.

Dohánové planty v teplých hradách pekne sa vyvinuly a sú silné.

Stav dateliny je veľmi rozdielny. Lucerna pre suché a studené počasie nevyvinula sa dostatočne, miestami je nízka, riedka burinastá. Včasná vika, zvlášte tam, kde ju siali do jasenných oráčín, dobre sišla a pekne sa vyvíňuje. Muhar teraz sejú, aj čalamádu. Včasne siaty muhar pekne sišiel, ale mu miestami poškodil mráz.

Tráva na lúkach, zvlášte na vyššie ležiacich a suchých miestach pre zimu a vetry po celej krajine zaostala vo vývine.

Výhlady na dobrú úrodu ovocia od poslednej ministerskej zprávy následkom studeného počasia značne klesly.

Zo Spiša.

Pochválen Pán Ježiš Kristus. Ctený pán Redaktor! Ráče prosím uverejniť týchto pár riadkov v našom milom Krestane.

Administratívny výbor spišskej stolice 13. mája držal zasadnutie. Pojednávalo sa o stave našej stolice v mesiaci apríli.

V apríli mal erár v dani a všeliakých poplatkoch príjmu 448.352 korún, teda o 13.694 korún menej ako v tom istom čase minulého roku. V Betlanovciach, Jaglovciach a Margicanoch pre rozličné detské choroby na dlhší čas zatvoril museli ľudové školy. K doplneniu platu obecných a náboženských učiteľov minister náboženstva a výučby udelil štátnej podpory 255.203 korún. Kráľ. školdozorstvo konalo 12 úradných navštivení. Zdravotný stav lichvy sa zhoršil, nakoľko v Novej Vsi, v Levoči a v susedných obciach náhle rozšířila sa slintavka a kulhavka. Lichvací obchod bol dost čulý a sprevádzaný bol bez prekážky: na železnici do iných krajov Uhorska odviezli 126 kusov rožného statku, 711 oviec a 70 ošípaných; do cudzozemska 74 kusov rožného statku a jedného koňa. Z pomedzi nákazlivých nemocí vystúpily osýpky v 44

MOJÍM MILÁČKOM je Feller-ov

ELSA-FLUID

«Ziadon zázrak! Kedykoľvek som si prechladnutím alebo prievanom nejaký neduh pritiahol, keď ma náčha, trhanie v údoch až na nevydržanie sužovaly, Feller-ov «Elsa-fluid», môj miláček, ešte vždy utišil boľasti. Aj v dňoch zdravia viem si oceňovať jeho nervy oživujúci, občerstvujúci účinok. Každodenné umývanie sa s ním okrášľuje kožu, posilňuje zrak a pripravuje výborný pôžitok!»

Takto a podobne osvedčujú sa všetci, ktorí na lekárske odporúčanie Feller-ov Elsa-fluid aj pri lámke, reume, pri zastaralých neduhoch, pichaní v boku, bolení chrbta a križov atď. pravidelne upotrebovávajú. Feller-ov Elsa-fluid aj proti kašľu, zachrípnutiu, boleniu pŕs a hrdla, zimničnému stavu s výsledkom sa užíva.

Tento obrázok, malý a preda mnohomluvný bez jarmočnej reklamy, lenku chráneniu sa čitateľa pred bezcennými napodobeninami flašu s ochrannou známkou ukazujúci postačuje, lebo presvedčuje, že Elsa-fluid zadrží, čo sľubuje. Pri tom je lacný. 12 fliaš všade franko 5 korún.

Zapečenie, nechuf k jedlu, ochromenie, záha, zdutie, hámorrhoidy a tlak v žalúdku sú nemociami, ktoré sa nesmú zanedbať. 6 škatuliek Feller-ových rebarbarových «Elsa-piluliek» stojí len 4 koruny franko. Domáci lekár vďačne povie, prečo a ako treba užívať. obidva výrobky. Ale musia byť pravé! Takéto zhotovuje lekárnik E. V. Feller, Štubica, Kostolná-ulica č. 18. (Záhrebská stolica.)

pádach. Lekársko-policajných pitvaní bolo 6. Na nektorých miestach rozmnožovali sa myši vo väčšej miere a sem-tam zvlášte v jasenných siatinách zapríčinili značnú škodu. K sadeniu potrebné zemiaky zadovážili sa do našej stolice takrečeno z každej strany krajiny, najviac ale z Nemecka. Cestou gazdovského dozorníctva zadovážilo sa pre obce našej stolice 55 plemenných bujakov a 9 plemenných kancov.

Podotknem tu ešte i to, že minister vnútra odmrštil apelláciu stoličného výborníka Jozefa Chladeka ohľadom penzionovania Kolomana Gundelfingera, predsedu sirotského súdu.

Stoličný výborník.

***

Zo Spišskej Magury

Pochválen Pán Ježiš Kristus! Vysokoctený pán Redaktor! Prosím o uverejnenie tohoto dopisu v našom milom Kresfane.

K uľaveniu veľkej biedy relovských pohorelcov do 22. mája milodary poslali nasledujúci veľkodušní dobrodincovia:

Traja údovia kapitulského farského stolu skrze kanonika dr. Martina Pirhalla 50 korún, Zoltán Zmeskal v Hornom Kubíne 20.—. Anton Hromada farár v Stankovanoch 20.—. Ondrej Bázsik farár v Ljesku 17.—, sbierka štvrtročného bohoslávca Jozefa Michna medzi kapitulskými bohoslávami 13:20, Ján Hattyár farár v Habovke, Štefan Legeza sudca kráľ tabule na odp. v Levoči, Štefan Dudaskó farár vo Veľkej Frankovej, Peter Hanulya farár v Ústi po K 10.—, Ondrej Háber farár v Toporci 5:58, X. Y. v Békéscábe, Ludvík Vilimský duchovný v Bodrogszerdahelyu, Maria Ťrmezey v Novej Vsi, Jozefová Zubriczky v Budapešti po K 5.—, Magda Farkas v Budapešti 3:04, Ladislav Moýš duchovný v Haligovciach 1.—.

Srdečne ďakujem tým láskavým dobrodincom a v mene 250 na zobračku palicu vyšlých, nešťastných Relovianov spolu prosím o ďalšie milodary. *František Klein*, r. k. farár v Kristályfalu (Richvald) Szepesmegye.

Bratia Katolíci! Čítajte a predplácajte len-vo čisto katolíckom duchu písané noviny. Takéto noviny sú «Kresťan». «Kresťan» už cez XXI. dvadsaťjeden rokov bráni našu cirkev, zastáva našu svätú vieru a zmužile bojuje za všetky oprávnené záujmy Slovákov. Presvedčeny kresťan číta a predpláca len «Kresťana».

Krásnu novotu

rozdáva prítomne zdarma firma Nestlé vo Viedni. Sú to figúrky k vystrihaniu, ktoré predstavujú umele nakreslené postavy bájak a slúžiacich k obveseleniu útleho ducha dieťok. Okrem tejto novoty na žiadosť aj Nestlého detskej múčky dávky na prábu zdarma posielajú Henrik Nestlé Viedeň I., Biberstrasse 26. D.

Hlavylámka.

Kde je biela víla?

Obchodná týždenná zpráva.

¶ Budapešti, 27. mája.

Úradne značené ceny za 100 kilogrammov.

Pšenica tiská, nová	kor.	28:30—28:70
» stolnobelohradská,	«	27:65—28:75
» peštianska,	«	27:75—28:80
« banátska,	«	27:45—28:70
Raž prvotriedna	«	21:40—21:85
« druhotriedna	«	20:50—20:80
Jačmeň prvotriedny	«	15:45—16:00

Proti molom viniča, krvavej, štitnej vsi a húseniciam každého druhu, jedine istý prostriedok je „Katakilla“

Anglický dôrob! Bez otravy! Jednoduché upotrebovanie. Všade veľké úspechy docielené! Početné listiny uznania!

Treba žiadať vysvetlenie.

K dostaniu u

„Kamara“ Hospodárskeho Družstva

Budapest, VII/2, Akácfa-u. 4.
Pre jednotlivé vidieky hľadajú sa odpredavateľa.

Múka pšeničná:

č.	0	1	2	3	4	5	6
K.	22:80	22:50	21:80	21:50	20:70	20:20	19:80
	č.	7	7½	8			
	K.	19:20	17:80	7:80			

Za 50 kilogrammov i s vrecom.

Strova:

Hrach lúpaný	kor.	42:00—51:00
Hrach nelúpaný, čistý	«	31:00—36:00
Rasca (kmín)	«	78:00—81:00
Fazula strakavá	«	20:00—20:50
Fazula veľká biela	«	23:50—24:50
Šošovica čistá	«	40:00—76:00
Mak	«	72:00—75:00
Konopné semä	«	26:00—26:5
Zemiaky (hornouhorské) ruzové	«	4:70—4:90
« « žlté	«	5:70—5:900
Zemiaky (hornouhorské) biele	«	4:20—4:30
Kukurica	«	13:60—13:80

Ovos prvotriedny	kor.	16:10—16:90
« druhotriedny	«	15:70—16:00
Datelinové semä červená datelina	«	185:00—200:00
« « lucerna	«	120:00—170:00
Otruby drobné	«	10:70—11:10
« hrubé	«	11:10—11:40
Proso	«	—

Koloniálny tovar:

Petrolej fumánsky, krištálový	kor.	41:00—46:00
« « White-Star (***)	«	36:00—40:00
Cukor v klobúkoch	«	80:50—81:00
« kockový	«	82:50—83:00
Spiritus denaturalisovaný, ku priemyselným účelom jeden barill	«	56:00—57:00

Za 100 kilogrammov.

Mäsité články:

Sviňská masť budapeštianska	kor.	140:00—141:00
Slanina mestská 4-kusová	«	120:00—121:00
« « 3-kusová	«	128:00—129:00

Poprad-Felkanská Sparkassa v Poprade.

Základný kapitál	540.000 K
Rezervný základ	80.000 K
Vklady	3.000.000 K

Prijíma vklady, dáva od nich

čisté 4½% -ové interessy**Vodný mlynár**

ktorý pre jeho mlyn zado-
vážiť si chce laeňý, dobrý,
zbožie čistiaci stroj nech
mi s dôverou odpíše a be-
zodkladne pošlem mu cen-
nik. Karol Vezér sriaditeľ
mlynov Fót, Peštianská st.

Vyborné šijáce stroje,

tak tiež bycikle
a gramofóny
vo veľmi láv-
nych cenách
na sklade má

JOZEF HABAN
Budapest, VII., Almásy-tér 14.

Pýtojte si veľký obrázkový
cenník zdarma.

Tým, ktorí sa chcú učiť nemeckú
reč, najlepšie zodpovie kniha:

„Za týždeň po nemecky bez učiteľa“

Cena s poštou 90 halierov: tá istá
kniha po maďarsky s poštou
90 hal. Vydáva Julius Kustra,
knihkupec v Košicach (Kassa).

Makulatura papier

(starých novin papier veľmi hodi sa
k zaobaleniu bársjakých predmetov)

metr. cent po 8 K k dostaniu u vydavateľstva.

**30 hodín chodiace pendlové
hodiny na stenu.**

4875 číslo vo fajnej, modernej, orechového
dreva kasni 65 cm. výšky, so strojom celé
hodiny bijúcim, s rezaným sklom. Pred
zásielkou správne preskumané.

Ozdoba každej izby.

Gena 15 korún.

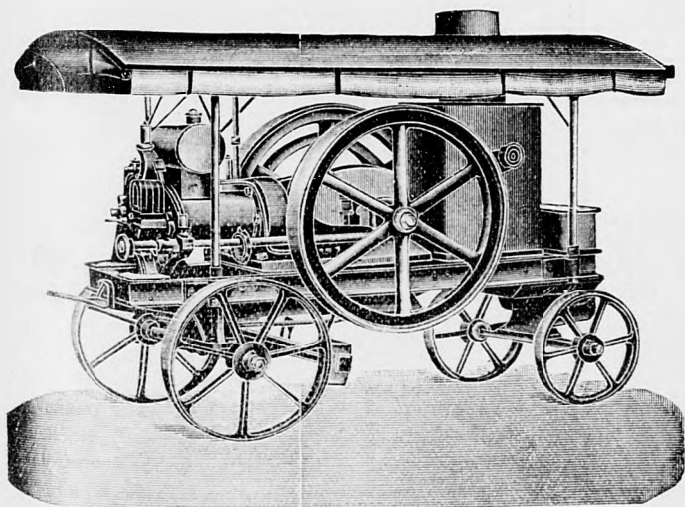
Môže sa objednať dobierekou dopisničke.
Vývozný dom hodín:

HANNS KONRÁD

budapeštianska osada veľkého tovaru
Budapest, 41/280, Rákóczi-ut 24. N. K.

Hlavný cenník s 5000 vyobrazzeniami na
žiadosť zdarma.

22

Stroje pre hospodárstvo
parné, benzínové, motory, pluhy, sejačky,
mlátačky, fukáry atď. dodá vám najlepšie
a najdokonalejšie za miernu cenu, našská
kresťanská firma:

F. Haša

továreň strojov hospodárskych k. sp.

Trnava (Nagyszombat)

Rušeň!

!! S 18 prvými vyznamenami !!

Ludvik Kállai motor dielna

Budapest, VI. ker., Gyár-utca 28. szám.
Odporúča najvreljej **Ludvika Kállai**
elektrické benzinlokomobil stroje ku mlatbe
s dvojm vystrojením ku čisteniu.

Uplná záruka za výborné mlátenie.

!!! Jedina novota !!!

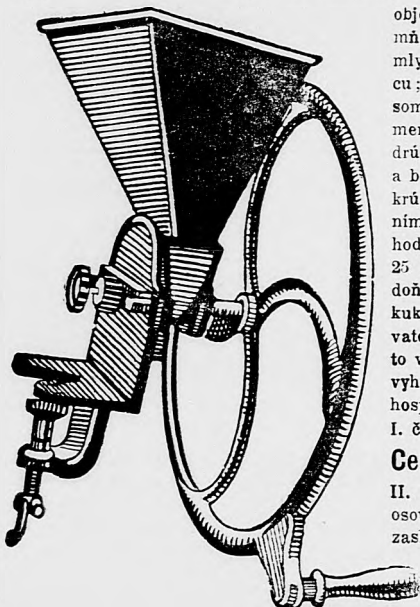
Najjednoduchejší a najdokonalejší mlatebny stroj prítomnosti
Bez strojníka lahko k vedeniu bar ktorým gardom aj medzi domami slamou krytými.

Osobytá trieda pre stroje poľného hospodárstva ako: parostroje, mlyny, rajtare, stroje k mláteniu a ku siatiu atd.

Ludvika Kállai, ktoré sa v našej vlasti najlepšie podarili.
Cenník s obrazmi na žiadosť zdarma a franko.

Rušeň!

Prv než vyliahnú sa vám kurence, húsky, kačičky,

HANNS KONRAD budapeštianskej osady,
Budapest, 41-280. Rákóczi-út 24. N. K.
Pri objednaní treba zaslať predplatok 10 K. Kto odvoláva sa na tieto noviny, zdarma dostane cenník s 5000 vyobrazeniami.

Najlepšia kosa na svete je ručená oceľová KOSA KONRADA.

Každý kus vyniká znamenitým rezom, pružnosťou, jakosťou čistej ocele. Zodpovedá sa za každý kus. Nič sa nestáva na kocku. Co nezodpovie, nazpät sa prijme. V r. 1913. ani 1 kus sa ne-

vrátil. Všetky kosa byly podarené; mnoho podakovani sme dostali. Stane-li sa objednanie s týmto oznamom, priloží sa ku každej kose patent. karika a kľúč zdarma. Pri objednaní 10 kusov 1 kosa zdarma. Pri 25 kusoch 1 nikl. Roskopf-hodinky, za ktoré sa ručí 3 roky. — Aj sberatelia to dostanú. — Cena ručenej kosa je nasledujúca:

70	75	80	85	90	95	100	105	110	cm.
2.-	2.10	2.20	2.30	2.40	2.50	2.60	3.-	3.20	kor.

Osia 25, 35, 40 hal. — Kladívko a nákovka 1 K 70 hal. — Čistá oceľ. Môže sa objednať s dobierkou u **HANNS KONRADA** na sklade budapeštianskom.
Budapest, 41-280., Rákóczi-út 24. N. K. Hlavný cenník s 5000 vzorkami zdarma, (3)

Lacné česke perie!

5 kilo nové tmavé driapané 9.60 K, lepšie 12 korún. Biele mäkké, jak páper 18 K, 24 K. Biele ako snah mäkké jak páper, drapané 80, 86, 42 K. — **Metove posteje.** A červeného cinovatu 1 dobre naplnená perin a/lebo 1 zpodná perina 180 cm. dlhá 116 cm. široká K 10.-, 12.-, 15.-, 18.-, 2 metre dlhá, 140 cm., široká K 18.-, 15.-, 18.-, 21.-. Poduška 80 cm. dlhá 58 cm. široká K 8.-, 8.50, 4.-, 90 cm. dlhá, 70 cm. široká K 4.50, a 5.50. Krom toho shotovujeme vo veľkosti dla vole. Trojdielovú strstennú matrac na jednu postel K 27.-. Lepšej jakovosti K 38. Zasielky vyše 10 korún franko s poštovou dobierkou. Výmena a navrátenie dovoluje sa pri náhrade porta. **Benedikt Sachsej, Lobes 134. pri Pilsen (Cechy).**

Najlepší český prameň k objednaní.

Lacné perie na postel

1 kg. sivé dobré drapané 2 K, lepšie 2 koruny 40 hal.; prima polbiele 2 koruny 80 halierov; biele 4 K, biele páperové 5 K 10 h.; 1 kg veľmi fajne, ako snah biele, drapané 6 K 40 h., 8 K.; 1 kg. paperie, sivé 6 K, 7 K.; biele fajnové 10 K; naj-fajnejšie paperie z prs 12 K, Pri oblednaní 5 kg. franko.

Hotové posteje z hustej tkniny červeného, modrého, bieleho alebo žltého nankingu, 1 perina. 180 cm. dlhá 120 cm široká s dvomi podhlavkami, každý 80 cm. dlhý, 60 cm široký naplnený novým, sivým, veľmi trvácim mäkkým perím 16 K; polpapie 20 K; paperie 24 K; jednotlivé periny 10 K, 12 K, 14 K, 16 K; podhlavky 8 K, 8 K 50 h., 4 K. Periny 200 cm. dlhé 140 cm. široké 18 K, 14.70 K, 17.80 K, 21 K. podhlavky 90 cm. dlhé 70 cm. široké 4.50 K, 5.20 K, 5.70 K, Spodné periny z pevného vráčkovaného grádlu 180 cm. dlhé, 118 cm. široké 12.80, 14.80 K. Vývez s postovou dobierkou od 12 K počnúc franko. Výmena alebo návrat dovolené. Za nezopovedné návrat peňazi obšírny cenník zdarma a franko.

S. Benisch v Deschenitz č. 826., (Cechy.)

Sklad: Budapest, IV. Ferenc József-rakpart 21.

„TOKIO“

KYNOŽENIE OTLAKOV

so zázračným úspechom dávka 60 halierov. Dorába **Anton Tömöry, Cegléd.** K dostaniu v každej lepšej lekárni. Istotné vyliečenie.

Umelecký ústav kostolného zariadenia.

Vlastné doroby! **Karol Prin-ner**, majiteľ knieža-primaciálnych dvor. zasielajúcich obvodov: Brix a Anders, Zambach a Müller Budapest IV., Váci-u. 61. Viedeň IX., Maximilianplatz 3. Umelecký ústav kostolného zariadenia: Omšové rúcha, pluviále, baldachýny, úplné ornáty, kostolná bielizeň, alby, kamže, atd. Strieborný tovar kostolného náradia v jednoduchom a v naj-skvostnejšom vyhotovení, svietniky, kalichy, ciboria, pastorále, kríže, kadidlá. Kostolné a spol-kové zastavy, čipky a vyšívania umeleckého vystrojenia.

Hrebičkové kvietka

kupujem v každom množstve. O ponúkaniu prosí drogista **Fridrich Detsinyi** Budapest, V., Váci-körut 6.

Merkur bicikel

na malé čiastočné splácanie k dostaniu u **Eduarda Déry, Szeged 8.** Cenník zdarma.

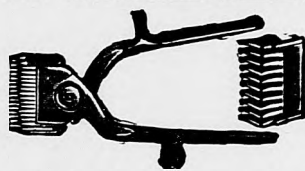
Sadislav Germán

ústav umeleckých kostolných tovarov, **VIEDEN VII., Mariahilferstrasse 96.** Jediny chýrny obvod uhorský vo Viedni.

Ku zariadeniu kostolov a kapli-niek v bohatom výbere a pri najvýhodnejších cenách odporúčam nasledujúce predmety: omšové rúcha, pluviále, ornáty, baldachýny, zastavy, um. čipky, hodbabné látky, Kalichy zvlášť-neho doroby, ciboria, monštrancie, lampy večného svetla, svietniky, kadidlá, atd. Sochy svätých, obrazy krížovej cesty. — Jedným slovom všetky predmety k zariadeniu kostolov. — Uznana spofahlivosť. Presná a solidná výsluha.

Najnovší obrázkový cenník, na žiadosť rozpočet a hotová zá-sielka vzoriek.

Opravdový holičský stroj **k strihaniu vlasov**

jestli objednanie k mne pošle spolu s týmto ohlasom. Objednanie prima (8)

Hanns Konrad

veľkého tovaru obchod **Budapest, 41/280., Rákóczi-ut 24. N. K.** Obrázkový hlavný cenník s 5000 vyobrazením zdarma.

Žalúdkové kvapky „Jágerská voda“

Nevyhnutelne potrebný domáci prostriedok proti nasledujúcim neuhom:	Upozorňujeme na pôvodnú svetlú fľašku, opatrenú s oloveným zátkom s granátovým jablkom.	napinanie k dáveniu, zimnica, vetrové krče, rheuma, pakostnica a hlavybôl.
---	---	--

Malá fľaška 50 h., stredná fľaška K 1.50, veľká f. K 3.- 12 malých fľašiek K 5.- 12 stredných fľašiek K 15.- 12 veľkých fľašiek K 28.- 6 veľkých f. K 15.-

Ako 3 korunová menšiu zásielku nemožno odoslať.	K objednaníu v lekárni Milosrdných Eger (stol. Heves).	Ako 3 korunová menšiu zásielku nemožno odoslať.
---	---	---